

MAJA LUNDE

ΟΤΑΝ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕ Ο ΧΡΟΝΟΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Μετάφραση: Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη

Γιένι

Εισέπνευσα τον κρύο μαρτιάτικο αέρα, μύριζε φρέσκο ξύλο. Απ' το μεγάλο πεύκο είχε μείνει μόνο ο κορμός του, κουτσουρεμένος. Δέκα-δώδεκα μεγάλα κομμάτια ξύλο ήταν σκορπισμένα στο έδαφος, ατάκτως ερριμμένα, ο φλοιός τους σκούρος πάνω στο κίτρινο πριονίδι. Τα κομμάτια θα γίνονταν καυσόξυλα με τη ζέστη του καλοκαιριού. Είχε ζητήσει ο Κρίστιαν απ' τον ξυλοκόπο να τ' αφήσει έτσι, εκεί. Δεν καταλάβαινα γιατί του άρεσε να ασχολείται με τέτοια, αλλά ο Κρίστιαν σπανίως καθόταν ακίνητος, και όταν έκοβε ξύλα, τότε μόνο ηρεμούσε: το μονότονο κόψιμο, οι σωροί που μεγάλωναν, το στοίβαγμα μετά.

«Τέλειο έγινε», είπε γυρίζοντας προς το μέρος μου. «Άνοιξε ο τόπος. Κι ό,τι απομείνει το πετάμε στο χορτάρι».

«Κι η κούνια;» ρώτησε ο Κόνραντ.

Ήταν ακουμπισμένη στον τοίχο του σπιτιού, με τα σχοινιά της τυλιγμένα γύρω από το σαθρό ξύλο του καθίσματος. Ο Κόνραντ τα ξετύλιξε και στάθηκε κρατώντας τις άκρες τους στα δυο του χέρια.

«Θα την κρεμάσουμε απ' τη σημύδα», είπα και του έδειξα πού. «Κοίτα εκείνο το μεγάλο κλαδί, μια χαρά θ' αντέξει».

Αλλά ο Κόνραντ δεν κοιτούσε τι του έδειχνα, κρατούσε μόνο τις άκρες των σχοινιών ψηλά στον ουρανό, προς το κλαδί και το δέντρο που δεν υπήρχε πια.

«Άσε που θα περπατάμε ξυπόλητοι και πιο εύκολα», είπε ο Κρίστιαν, «χωρίς τα κουκουνάρια».

«Εμένα μου άρεσαν τα κουκουνάρια», είπε ο Βίκτορ, που στεκόταν δίπλα στον μικρό του αδερφό. «Κι αυτό το δέντρο ήταν πάντα εδώ». Κοίταξε τριγύρω, το μικρό εξοχικό σπίτι, τα καλυμμένα με πάγο μύρτιλα, τη θάλασσα πολύ πιο πέρα. «Όλα είναι αλλιώς τώρα που δεν υπάρχει πια».

«Ένα δέντρο ήταν μόνο», είπε ο Κρίστιαν και διέκρινε έναν μικρό εκνευρισμό στη φωνή του.

«Σύμφωνοι, ήταν ωραίο δέντρο», έσπευσα να προσθέσω. «Αλλά ήταν πολύ μεγάλο κι είχε σχιστεί στην κορυφή. Ο ξυλοκόπος είπε ότι μπορεί και να μην επιζούσε μετά τις χειμερινές καταιγίδες».

«Νομίζω ότι αυτός ο ξυλοκόπος είναι χαζός», είπε ο Κόνραντ. «Τίποτα δεν είχε το δέντρο».

«Ναι, ίσως να ήταν και λίγο χαζούλης», είπα κι εγώ, χαρούμενη που είχαμε βρει έναν εχθρό εκτός οικογενείας.

Ενώ τοποθετούσαμε τα κούτσουρα σε στεγνό μέρος κάτω από το στέγαστρο του εξοχικού, υποσχεθήκαμε στ' αγόρια μια νέα κούνια για τη σημύδα κι ένα μεγάλο σπιτάκι για τα πουλιά, για ν' αντισταθμίσουμε τη δυσαρέσκειά τους. Και μετά μπήκαμε στο αμάξι να επιστρέψουμε σπίτι. Η θερμοκρασία ίσα που ήταν πάνω από το μηδέν, κι ο ουρανός συννεφιασμένος. Σύντομα άρχισε να ρίχνει χιονόνερο πάνω στο παρμπρίζ.

Το αυτοκίνητο έκανε έναν προειδοποιητικό μπιπ για να μας επισημάνει τον κίνδυνο ολισθηρότητας του οδοστρώματος. Ο Κρίστιαν επιβράδυνε.

«Μια χαρά θα είμαστε», είπα. «Έχουμε καινούρια λάστιχα».

«Όλα μια χαρά τα βλέπεις εσύ», είπε ο Κρίστιαν.

Την ίδια ακριβώς στιγμή τα λάστιχα γλίστρησαν πάνω στο στρώμα του πάγου και το αυτοκίνητο ξέφυγε μερικά εκατοστά, πριν ο Κρίστιαν καταφέρει να το ξαναϊσιώσει. «Συνειδητοποιείς πόσο πολύ γλίστράει;»

Συνεχίσαμε να προχωράμε στον παγωμένο χωματόδρομο που ανέβαινε προς την κορυφή του λόφου, όπου η θάλασσα απλωνόταν κάτω απ' τα πόδια μας, πριν κατέβει απ' την άλλη μεριά, απότομος, στενός, γεμάτος στροφές, ξυστά στην πλαγιά του λόφου, χωρίς προστατευτικά κιγκλιδώματα απ' τη μεριά του γκρεμού.

Στο αμάξι είχε πέσει ησυχία. Ο Κρίστιαν κρατούσε το τιμόνι σφιχτά και με τα δυο του χέρια.

«Είσαι εντάξει;» ρώτησα. Δεν μου απάντησε.

Ήταν σε μια απότομη στροφή στα μισά του λόφου που το αμάξι γλίστρησε. Ο Κρίστιαν πάτησε το φρένο, γύρισε πυρετωδώς το τιμόνι πέρα δώθε, αλλά το χιόνι και ο πάγος είχαν πάρει τον έλεγχο και δεν μπορούσε να κάνει τίποτα.

Άκουσα τη φωνή μου να φωνάζει τ' όνομά του, άκουσα τον Κρίστιαν να λέει δυνατά *γαμώτο*, τα παιδιά στο πίσω κάθισμα να φωνάζουν *μπαμπά*, κι ύστερα ξανά τη δική μου φωνή να ουρλιάζει *στρίψε!*

Όμως το αμάξι δεν υπάκουε, τα λάστιχα δεν έβρισκαν πρόσφυση κι αντί ν' ακολουθήσει τη στροφή του δρόμου, το αυτοκίνητο έφυγε προς τα εμπρός. Προς τον γκρεμό.

Κι ο Κρίστιαν δεν έκανε τίποτα.

Τέντωσα το αριστερό μου χέρι κι άρπαξα το τιμόνι προσπαθώντας να οδηγήσω το αυτοκίνητο απότομα προς τ' αριστερά, μακριά απ' το κενό.

Τώρα θα καταλήξουμε εκεί κάτω, τώρα θα ανοίξουν οι αερόσακοι. Αίματα. Τα παιδιά αναίσθητα στο πίσω κάθισμα.

Μα τελικά τα λάστιχα βρήκαν πρόσφυση πάνω στο χαλίκι του δρόμου, τα φρένα δούλεψαν, το αυτοκίνητο σταμάτησε.

Οι ανάσες του Κρίστιαν ήταν βαριές.

Γύρισα και κοίταξα τ' αγόρια. «Είστε εντάξει;»

«Παραλίγο να φύγουμε απ' τον δρόμο», είπε ο Βίκτορ. «Μαμά, παραλίγο να πεθάνουμε!»

«Όχι, μην ανησυχείτε», είπα.

Γύρισα ξανά στον Κρίστιαν. Ήταν κατάχλωμος. Έσφιγγε ακόμα το τιμόνι.

«Κρίστιαν;»

Δεν μου απάντησε, μόνο κοίταζε τον δρόμο εμπρός μας, κοκαλωμένος.

«Σβήνεις λίγο τη μηχανή;»

Παρέμεινε ακίνητος.

Τότε παρατήρησα ότι το αυτοκίνητο από τη μεριά μου βρισκόταν στο κενό. Στον αέρα.

«Σβήσε τη μηχανή», του είπα. «Πρέπει να βγούμε απ' το αμάξι».

Επιτέλους, ο Κρίστιαν αντέδρασε. Σήκωσε το ένα του χέρι απ' το τιμόνι και πάτησε το κουμπί. Η μηχανή έσβησε.

Εγώ ήμουν αυτή που καθόταν στην άκρη του γκρεμού. Αν οι άλλοι έβγαιναν έξω, το αμάξι μπορεί ν' αναποδογύριζε και να έπεφτε στο κενό. Ξαναγύρισα στ' αγόρια.

«Βίκτορ και Κόνραντ, θέλω να βγείτε από τ' αμάξι πολύ προσεκτικά, από τη μεριά του Βίκτορ. Με απόλυτη ηρεμία, οκέι;»

Τα αγόρια έγνεψαν καταφατικά.

«Βίκτορ, βοήθησε τον Κόνραντ με τη ζώνη του».

Ο μεγάλος αδερφός έβγαλε τη δικιά του κι ύστερα έσκυψε προς τη μεριά του μικρού να βοηθήσει. Χαρχάλεψε για λίγο χωρίς επιτυχία.

«Μπορείς, συνέχισε», είπα.

Ένα κλικ κι ο Κόνραντ ήταν ελεύθερος.

«Άνοιξε τώρα την πόρτα», είπα.

Η πόρτα έτριξε ελαφρά καθώς άνοιξε· τα παιδιά κατέβηκαν απ' το αμάξι εντελώς σιωπηλά.

«Αφήστε την ανοιχτή, παιδιά».

Υστερα γύρισα στον Κρίστιαν. «Πρέπει να βγεις πριν από μένα».

Κατένευσε. Ακούμπησε προσεκτικά το χέρι του πάνω στο χερούλι της πόρτας και το πίεσε προς τα κάτω.

«Αν όμως...»

«Μια χαρά θα είμαι», είπα.

Άνοιξε την πόρτα. Και καθώς έβγαινε προσεκτικά απ' το αυτοκίνητο, σύρθηκα στη μεριά του και τον ακολούθησα, νιώθοντας κάθε κίνησή μας να τραντάζει ολόκληρο το αμάξωμα, σημάδι πως το αυτοκίνητο ήταν έτοιμο να ανατραπεί.

Και μετά τίποτα.

Πάτησα τα πόδια μου στο έδαφος, τέντωσα την πλάτη μου. Είχα βγει.

Πήγα γρήγορα προς τους άλλους τρεις, που στέκονταν λίγα μέτρα παραπέρα.

Αγκάλιασα τα παιδιά σφιχτά, ακούμπησα το μάγουλό μου στο μάγουλο του Κρίστιαν, ύστερα γύρισα να ξαναδώ το αυτοκίνητο.

Και χαμογέλασα. Γιατί από εδώ που στεκόμουν είδα ότι πατούσε ακόμα με ασφάλεια στη γη. Μόνο ο μπροστινός τροχός απ' τη μεριά του συνοδηγού ήταν στο κενό.

«Μάλλον δεν ήταν και τόσο τρομερό όσο νομίζαμε», είπα στον Κρίστιαν. «Λες να μπορέσουμε να το βγάλουμε με την όπισθεν;»

«Γιένι, ξέχνα το».

«Γιατί να μην προσπαθήσουμε;»

«Όχι», είπε ο Κρίστιαν, έχοντας επιτέλους ανακτήσει τη φωνή του. «Θα περιμένω να έρθει η οδική βοήθεια κι εσείς θα πάτε μέχρι το βενζινάδικο να πάρετε κάτι να φάτε».

«Είσαι σίγουρος;»

Εκείνος κατένευσε.

«... Δεν φταις εσύ», είπα.

«Δεν με πειράζει να μείνω να περιμένω», είπε.

«Τουλάχιστον μπορείς να περιμένεις με ασφάλεια μέσα στ' αμάξι», είπα. «Ολόκληρο δράμα για το τίποτα».

Τον έκανα μια γρήγορη αγκαλιά και πήρα τ' αγόρια απ' το χέρι. Αρχίσαμε να περπατάμε ενώ το χιονόβροχο άρχισε να κάθεται πάνω στα σκουφιά και τους ώμους μας.

Γύρισα και τον κοίταξα που στεκότανε μόνος. Κρατούσε το κινητό στο αυτί και κοιτούσε το αυτοκίνητο λες και σκεφτόταν αν έπρεπε να μπει μέσα ή όχι, πριν καταλάβει ότι τον κοιτούσα και σηκώνει το ελεύθερό του χέρι για να μας χαιρετήσει. Χαμογέλασα, αλλά δεν τον χαιρέτησα με τη σειρά μου γιατί δεν ήθελα ν' αφήσω τα χέρια των παιδιών.

Αργότερα θα τη θυμόμουν αυτή τη στιγμή εγώ, η Γιένι, όχι γιατί ο Κρίστιαν φαινόταν ιδιαίτερος αβοήθητος, ούτε επειδή τ' αγόρια κρατούσαν τα χέρια μου –τα χέρια της– σφιχτά ενώ το δάσος ολοένα και σκοτείνιαζε τριγύρω τους, αλλά επειδή αυτή ήταν η πρώτη φορά που ένιωσα πόνο.

Έναν οξύ, σύντομο πόνο στο διάφραγμα. Την έκανε να διπλωθεί στα δύο.

«Μαμά είσαι καλά;» ρώτησε ο Βίκτορ.

«Έχει περάσει ώρα από τότε που φάγαμε. Με πονάει λίγο το στομάχι μου».

Γιατί αυτό είχα –είχε– μάθει στα παιδιά, ότι αν μείνεις πολλή ώρα χωρίς φαγητό, θα πονέσει το στομάχι σου.

Κι αυτή η εξήγηση την ηρέμησε. Όλα καλά. Κι εκείνη την πρώτη φορά που ένωσε τον πόνο μέσα της και όλες τις επόμενες.

Κοιλιακές κράμπες, ωορρηξία, πόνοι περιόδου.

Όλα καλά ήταν, σίγουρα. Αυτά συμβαίνουν όταν έχεις σώμα.

Ένα άλλο δέντρο, μια σημύδα, λίγους μήνες αργότερα. Ο κορμός έριχνε παχιά σκιά στο κτίριο του νοσοκομείου, τα φύλλα που τρεμόπαιζαν έστηναν ένα δικό τους παιχνίδι με το φως πάνω στην άσφαλτο, το λευκό χρώμα του ροκανισμένου φλοιού έλαμπε στον ήλιο. Η Γιένι ήθελε ν' ακουμπήσει το μέτωπό της στον κορμό, την παλάμη της στον φλοιό, να νιώσει τη σταθερότητα και την ουσία του δέντρου, γιατί το δέντρο υπήρχε, στεκόταν στιβαρό και θα στεκόταν έτσι για πολύ, πολύ καιρό ακόμα.

Από την άλλη μεριά του ηχοπετάσματος ακουγόταν η φασαρία από τον αυτοκινητόδρομο: το ακατάπαυστο, έντονο βουητό από τις τέσσερις λωρίδες του. Είχε συχνά περάσει από εδώ με το αυτοκίνητο, είχε δει τα κτίρια να ορθώνονται ψηλά, μερικές φορές είχε φανταστεί πώς θα ήταν να περπατάει μες στους λευκούς νοσοκομειακούς διαδρόμους: τα σωληνάκια, τα μηχανήματα, τα ατσάλινα κρεβάτια, οι ασθενείς που είχαν χάσει τα μαλλιά τους και προχωρούσαν σιγά σιγά φορώντας μόνο τις ειδικές τους ρόμπες. Ποτέ της όμως δεν είχε σκεφτεί ότι θα μπορούσε κι η ίδια να καταλήξει εδώ μέσα.

Είχε ξανασυναντηθεί με τον θάνατο και πιο παλιά, πριν γεννηθούν τα παιδιά, όταν η καθημερινότητά της κυλούσε σε

πεδία μάχης και βομβαρδισμένες πόλεις. Εκείνη την εποχή, με την κάμερά της ασπίδα απέναντι στη φρίκη, είχε συνειδητοποιήσει με νηφαλιότητα ότι μια πιθανή έκβαση του επαγγέλματός της ήταν και ο θάνατος. Όμως ο θάνατος που είχε τότε φανταστεί ήταν ακαριαίος και ανώδυνος, όχι σαν την επίπονη και παρατεταμένη έξοδο που την περίμενε τώρα.

«Γιένι;»

Γύρισε προς τη μεριά του Κρίστιαν κι αναστατώθηκε. Τα μάτια του ήταν πρησμένα, τα χείλη του κόκκινα, λες και τα δάγκωνε συνεχώς. Την τράβηξε στην αγκαλιά του κι εκείνη αφέθηκε. Η μυρωδιά του ήταν εντονότερη απ' ό,τι συνήθως, οι λέξεις του είχαν γίνει ήχοι ασύνδετοι μεταξύ τους· τι να απαντήσεις σε κάτι τέτοιο; *Γιένι μου, αγάπη μου... ω Θεέ μου...*

Δεν ήξερε ποιος ήταν χωρίς εκείνη, της το είχε πει πολλές φορές· του είχε χαρίσει την οικογένεια που ποτέ δεν είχε, του είχε δώσει ένα πλαίσιο για τη ζωή του.

Η Γιένι ήξερε τι σκεφτόταν ο Κρίστιαν, ήξερε τι έβλεπε, γιατί κι εκείνη το ίδιο πράγμα έβλεπε: τον Βίκτορ και τον Κόνραντ στα πίσω καθίσματα, τον Κρίστιαν μόνο του στο μπροστινό, με τα χέρια στο τιμόνι, χωρίς εκείνη στη θέση του συνοδηγού να τους γλιτώνει.

Έβγαλε την εικόνα απ' το μυαλό της κι άνοιξε την πόρτα του αυτοκινήτου: τρία δάχτυλά κάτω από το χερούλι, το τράβηξε προς το μέρος της απαλά. Κάθισε, πέρασε και τα πόδια της μέσα, έκλεισε την πόρτα, βρήκε τη ζώνη ασφαλείας, την έδεσε. Αυτές τις απλές κινήσεις μπορούσε να τις κάνει. Όμως δεν άντεχε άλλο να ζει.

Πίσω ήταν το καθισματάκι του Κόνραντ και το μαξιλάρι του Βίκτορ. Ψίχουλα από μπισκότα, λεκέδες από παγωτό, δακτυλικά αποτυπώματα στα τζάμια, άλλα μικρά άλλα λίγο μεγαλύτερα, ίσως τα ίχνη από τις τηγανιτές πατάτες που είχαν αγοράσει σ' ένα πανδοχείο στην εθνική οδό τον περα-

ΤΙ ΑΠΟΜΕΝΕΙ ΟΤΑΝ Ο ΧΡΟΝΟΣ ΣΤΑΜΑΤΑ;

Μια συνηθισμένη Τρίτη του Ιουνίου, ο χρόνος των ανθρώπων σταματά. Τα παιδιά παύουν να μεγαλώνουν, δεν γεννιούνται άλλα μωρά, κανείς δεν γερνάει, κανείς δεν πεθαίνει. Ωστόσο η φύση συνεχίζει την πορεία της, η νύχτα διαδέχεται τη μέρα, τα φυτά αναπτύσσονται και τα ζώα ακολουθούν τον κύκλο της ζωής.

Για τη Γιένι, που είναι άρρωστη και κινδυνεύει η ζωή της, το σταμάτημα του χρόνου είναι σωτηρία. Για τον Γιάκομπ, που περιμένει να γίνει πατέρας, αποτελεί εμπόδιο. Ενώ αλλάζει όλη τη σχέση των δύο φρεσκοερωτευμένων, της Έλεν και του Φίλιπ. Οι καλοκαιρινές μέρες κυλούν γεμάτες ένταση. Η απελπισία φουντώνει· τι πρέπει να γίνει για να επιστρέψει η κανονικότητα;

Σε αυτό το καθηλωτικό, στοχαστικό μυθιστόρημα η συγγραφέας φαντάζεται τι θα συνέβαινε αν ξαφνικά ο χρόνος σταματούσε για τους ανθρώπους. Μια πολυεπίπεδη ιστορία που μιλάει για τον χρόνο, τη σχέση μας με τη φύση, την ανθρώπινη θνητότητα κι εντέλει το νόημα της ζωής, μέσα από τη γνώριμη, μελαγχολική αλλά και λυτρωτική γραφή της Μάγια Λούντε.